

De Tegen Tijd

Nieuwsbrief Brussels Brecht-Eislerkoor december 2009

“ I had never before witnessed a performance of The Shouting Fence without being involved in its production ; so it was a great thrill for me simply to turn up in Brussels, with no responsibilities, and be presented with a marvellous performance of the piece. I enjoyed the spirit, commitment and skill of the amateur singers, the children and the soloists. I was impressed by the conception and the staging, which showed an obvious understanding of the intentions of the piece. I delighted in the sound of 300 people singing the hearts out, and I was moved. I applaud the Brussels Brecht-Eisler choir for mounting this unbelievably ambitious project, and for making it such a success.

Best wishes

Orlando ”

Een wervelwind waait over het koor : *The Shouting Fence* is moeilijk los te laten, omdat het hele gebeuren meer dan een jaar lang zoveel plaats innam in onze hoofd en in ons hart. We zijn uit Palestina teruggekomen met het hoofd vol beelden van betonnen muren, prikkeldraad, pantserwagens en kurkdroog land met roestkleurige rotsblokken en stenen die voor het grijpen liggen. Ironisch genoeg werd gelijktijdig in Europa en elders met veel poeha de val van de (Berlijnse) muur gevierd. In onze oren sissen nog traangasgranaten. Geroep over en weer. *Do you want to risk your life ?*, vroeg een Israëliische grenssoldaat in het omwalde Qualquilia. *Do you have friends in Israel ? Do you have Arab friends ? What's the purpose of your visit ? Do you have magazines ?*

Israel, the only democracy in the Near East, zeggen ze ! Israël treft geen schuld, vindt de meerderheid van de Israëli's, maar wel de lui die gif spuien over het Heilige land. *Vicious anti-Israel incitement is widespread*, venijnige opstokerij is wijdverbreid, staat te lezen in een advertentie van een Israëli-sche Bank die obligaties verkoopt. Onder het motto : *Israël needs us - steadfast and devoted*. toegewijd, met de Bijbel als leidraad in de hand.

Gelukkig konden we dankzij Cathy's netwerk buitengewone Israëli's ontmoeten, als Michel alias Mikado, Judith, Esther, een vrijzinnige Jood die de Bijbel op zijn duimpje kende, naast militante Joden uit eigen land, als Marco. We werden ook hartelijk ontvangen door Palestijnen, juristen, dokters, ambulanciers, gemeenteraadsleden, circusmensen, balletdansers, buschauffeurs en kinderen, veel kinderen die op ons af kwamen lopen : *what's your name ? where do you come from ?*

Nu zijn we er weer, met onze potjes en *keftijes*, onze armbandjes en borduurwerkjes, allemaal gekocht in coöperatieve winkeltjes. Met zoveel foto's dat we onze geliefden slechts een deeltje ervan kunnen tonen, om ze niet te vervelen. Filmpjes zijn er van onze gloriemomenten, vooral in Bi'lin, voor de wekelijkse geweldloze manifestatie. En beelden van die laatste zonnige zaterdag, in de ommuurde velden van Jayyous, toen we met zijn allen met de tractor werden rondgereden en dan 500 kg mandarijntjes plukten en tegelijk een flinke portie fruit oppeuzelden waarvan het kaliber niet aan de normen beantwoordde.

En nu frissen we samen *Vergeten Straat* op en daarna ook nog Brecht klassiekers voor een optreden in de Vooruit. Het dwarrelt en borrelt dus bij het koor. Maar dat is het leven, zei de Louis. Veel leesgenot ! Erica

In dit nummer :

Eisler vooruit achteruit deel 5 (Eisler-cursus)
De Palestinareis van BBEK (Shouting-productie)
De muur ter plekke geïnsoecterd (Shouting-productie)
Jan Lietaert, de huisfotograaf (Shouting-productie)
Shouting uitgelegd door Orlando (Shouting en koorverhaal)
Het *War Requiem* (in-de-pijplijn)
Luc Mishalle en een MeT-X boek
Koorgeritsel

Hou het klassiek, Hanns Eisler (vooruit achteruit 5)

Waar waren we gebleven ? O ja, bij Hanns en de klassieke muziek. Jos leidt de dans.

In de eerste helft van de 20ste eeuw - op een moment dat elke spontaneïteit uit de vocale westerse muziek verdwenen leek - nam de bevrijding van de menselijke stem een aanvang. In Europa waren de vele verschillende traditionele (etnische) vormen van zingen vergruizeld onder de tirannieke hak van de zichzelf “serieus” noemende klassieke muziek. Ook de commerciële lichte muziek lag slap onder het tonale en metrische verdovingsserum uit de gifspuit van de “zware” muziek. Tegelijkertijd beginnen ook andere muziekvormen met andere vocale gebruiken te ontluiken : musical, jazz, folk, later gevolgd door ontelbare andere vormen van muziek die zich – de een meer dan de ander – distantiëren van het klassieke model. Op dat strijdtoneel verschijnt *Hanns Eisler* als een oerconservatief. Eisler proclameert begin jaren '30 de klassieke muziek als de enige muziekvorm die geschikt is voor de arbeidersmassa en de 19de-eeuwse zangvereniging verheft hij tot dé navolgenswaardige organisatievorm.

De joviale, goedmoedige Hanns Eisler is een moeilijke mens. Voor de arbeiders kan niets goed genoeg zijn. Eigenlijk is ook klassieke muziek niet goed genoeg voor hen, maar nog altijd veel beter dan de geperverteerde volksmuziek, de verfoeilijke jazz of de verderfelijke ontspanningsmuziek. En dus worden arbeiderskoren geschoeid op de klassieke leest in afwachting van een leest die beter past bij arbeidersvoeten. Het proletariaat moet zich eerst de kunstmiddelen van de bourgeoisie op het hoogste niveau eigen maken, zegt Eisler herhaaldelijk. Hoe ? “Muziek begint met repeteren, met ernst, ijver en uithoudingsvermogen,” houdt Eisler ons voor. De arbeiderszangvereniging is een kopie van de burgerlijke muziekorganisatie : vooraf gecomponeerde muziek, een klassiek geschoold dirigent, een klassieke indeling van stemgroepen, een klassiek stemgebruik en zoveel meer, zoals we in een vorige aflevering in deze reeks al opsomden.

volkstümlich

Eisler propageerde dus de verovering van de burgerlijke klassieke muziek door de arbeiders als aanzet tot de ontwikkeling van een eigen arbeidersmuziek. Hij ontwikkelde vanuit de klassieke muziek een persoonlijke vorm van strijdmuziek in functie van de arbeidersbeweging, maar hij ondernam geen pogingen om een nieuwe muziekcultuur uit te bouwen vanuit bijvoorbeeld de ontspanningsmuziek, de volksmuziek of de nieuwe in Amerika ontluikende jazz en blues. Dat verwierp hij zonder meer. Eisler gebruikt in zijn composities wel eens elementen uit de jazz (spaarzaam) of uit de oude muziek (persiflerend), maar fundamenteel verandert dat niets.

Vermoedelijk is Eisler daar later breddenkender in geworden. Terwijl hij, enerzijds op latere leeftijd meer en meer terugkeert naar de dodecafonische compositie (in zijn concertwerken), verschijnen anderzijds ook meer “volkstümliche” elementen in zijn (functionele) muziek. In zijn kinderliedjes, vredesliederen en DDR-hymne is dat overduidelijk. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de “verbeterde” positie van de arbeiders in Oost-Duitsland, die meer harmonie toestaat (?), maar allicht ook met nieuwe inzichten. Want tijdens het Duizendjarige Rijk (1933-1945) kwam Eisler in zijn verbanningsoorden in contact met muzikanten en componisten die met muziek omgingen op een heel andere manier dan Eisler in Duitsland/Oostenrijk gewend was. Denk maar aan Charles Seeger (vader van de folkrevival en van Pete) en William Christopher Handy, de vader van de blues, met wie hij in de USA kennis maakte.

nieuwe ontwikkelingen

In zijn laatste levensjaren, begin jaren '60, heeft Eisler nog kunnen beleven hoe anderen vanuit de volksmuziektradities aan een nieuwe muziek begonnen te bouwen. Wannes Van de Velde en Alan Cochevelou (alias Stivell) zijn ons bekende voorbeelden uit die tijd, maar zij waren niet de eersten, en slechts twee van de velen. Hoe er vanuit een kruisbestuiving tussen allerlei etnische muziek en zware en lichte muziekstromingen uiteindelijk nieuwe en onverwachte vormen van (wereld)muziek ontstonden, hoe allerlei elementen die door de klassieke-musiektirannen eeuwenlang verdrongen waren, weer ingang vonden, dat heeft Eisler niet meer mogen beleven. Vele van die nieuwerwetsigheden kan je catalogiseren onder burgerlijke spelerei of vormstoeierij, andere zijn gestut op ideologische overwegingen. Ook nu zijn er muzikanten en componisten met nobele bedoelingen op zoek naar nieuwe uitdrukkingsvormen, in de hoop dat hun muziek bijdraagt tot de emancipatie van volkeren of bevolkingsgroepen.

Inmiddels hebben we eveneens kunnen constateren dat sommige van die nieuwe muzikale ontwikkelingen ook hebben bijgedragen tot de emancipatie van de stem. De voorschriften voor de klassieke koorzanger worden met veel genoegen in de prullenmand gekieperd, onder het moto *verboden te verbieden*. Een van de meest typische verschillen tussen *ernstige* en lichte muziek ligt in het stemgebruik. Daar komen we op terug. En er zijn nog vele andere verschillen mogelijk. Omgaan met partituren bijvoorbeeld. Of al of niet rekening houden met de positie van vooraf precies óp of tussen lijntjes geplaatste bollekes ...

Oooh, er is nog heel veel waarvan de klassieke koren bevrijd kunnen worden! Eisler hou je aan je bretellen vast. Wordt vervolgd ... Jos

Wat is klassieke muziek?

Strikt genomen situeert de klassieke periode zich tussen 1725 en 1800, tussen barok/rococo en romantiek - van de oudere Haydn over Mozart tot de jonge Beethoven. Voor die muziek heeft Eisler de hoogste waardering (vanaf 1850 gaat het volgens hem flink bergaf met de *ernstige* muziek). In ruimere zin kan je de oude muziek en de moderne muziek t.e.m. het impressionisme er bijnemen. In de ruimste zin kan je alle *ernstige* of *zware* muziek samenbrengen: van gregoriaans tot hedendaags, met inbegrip van de seriële muziek. Muziekcompositorisch klopt dat natuurlijk niet helemaal; anderzijds zit er toch continuïteit in de ontwikkeling van onze Europese muziek, hoe revolutionair ook een nieuwe richting zich verbeeldde te verschillen van de vorige.

Vanuit een ander standpunt kan je klassieke muziekonderbrengen bij het geïnstitutionaliseerde westerse kunstmuziekbedrijf, d.w.z. muziek die verbonden is met een (zich goed beschermend) complex van elitaire instituties en groeperingen, aanvankelijk kerkelijk en adellijk, later burgerlijk, met scholen, uitgeverijen, opdrachtgevers/afnemers, organisatoren, uitvoerders, repetitie- en uitvoeringsfaciliteiten, beheersorganen en een *cultureel* publiek, waarzonder componisten en muzikanten – zij het in dienst of zelfstandig – geen reden of mogelijkheid van bestaan hebben. Dat klassieke muziekbedrijf onderscheidt zich door de financiële bronnen waaruit het gevoed wordt (overheid of elitair mecenaat). Nog anders gesteld: klassieke muziek – ooit in dienst van kerk of hof – is sinds ongeveer 200 jaar muziek van de *Academie* en al zijn tentakels. En, meeneer Eisler, wat kan je van muziek van de *Academie* anders verwachten dan dat ze *academisch* is? Vanuit dat standpunt past Eislers strijd-muziek niet bij klassieke muziek. Want behoort ze niet toe aan de weinig academische arbeidersbeweging? Of is ze toch klassiek, omdat de componist, zijn composities en zijn uitvoeringsinstrument (de arbeiderszangvereniging) door en door klassiek zijn?

Brecht en Eisler, geletterde burgermannetjes die zich tot het socialisme bekeerden, schonken de arbeidersbeweging een onmisbaar uit-DRUKKINGSmiddel. Onmisbaar, maar niet alvervangend. Het werk van Brecht en Eisler maakte niet alle andere vormen van educatieve en ontspannende vormen van literatuur, theater en muziek overbodig. De opvattingen van Brecht en Eisler leveren niet de enige maatstaf om de waarde en het bestaansrecht van kunsten te beoordelen.

BBEK op pad : Al Rabaiyeh

van Shouting Fence tot Palestina *here we come*

Enkele kleine impressies over de Palestinareis van het koor. Katlijn, Karim, Walter en Erica hebben eraan meegewerkt.

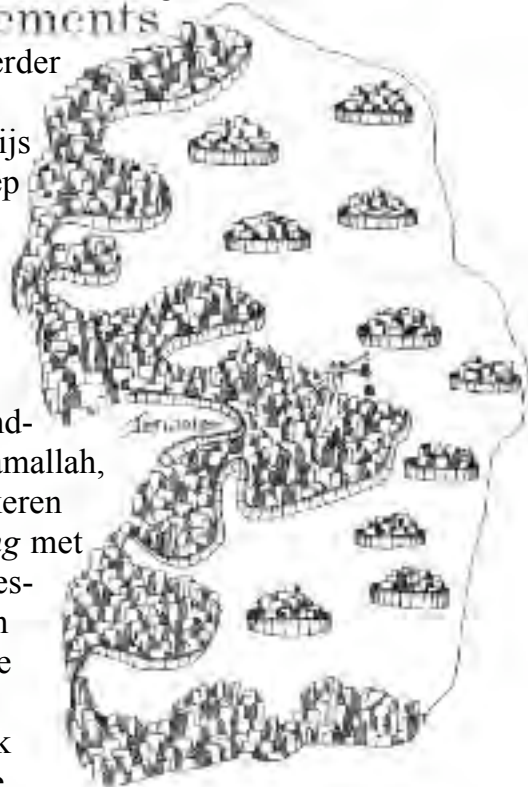
Het is vandaag exact twee weken geleden dat onze reis naar Palestina eindigde en wat we daar gezien hebben laat me niet los. Naar wat ik hoor van de medereizigers ben ik daar niet alleen in. Zoveel willekeur, onrecht en repressie, het is voor ons nauwelijks te vatten. *The Shouting Fence* werd plots zeer reëel en tastbaar. 10 BBEK-leden en enkele verwanten namen deel aan de inleefreis die Cathy voor ons samengesteld had, samen met onze goede vriend Marc Abramowicz. Reden genoeg dus om ons hele koor mee te nemen in het reisverhaal. Dat het me niet loslaat heeft ook te maken met het feit dat Palestina de laatste dagen iets meer in het nieuws kwam dan gewoonlijk. Er was immers het bezoek van eerste minister Netanyahu aan de Verenigde Staten, de aankondiging van de bouw van 900 nieuwe woningen voor Joodse bewoners in Gilo ten zuiden van Jeruzalem en eigenlijk bezet gebied, en de *verbijsterde* reactie van de Verenigde Staten op deze mededeling. Er was onlangs ook een delegatie van Belgische NGO's, vakbondsmensen en parlementairen die er mede voor zorgden dat de berichtgeving genuanceerder was dan wat we gewoon zijn.

De leden van onze groep vertrokken druppelsgewijs op 30 en 31/10 richting Tel Aviv. De heenreis verliep voor allen vlotjes, behalve voor ons koorlid met Arabische naam, die om deze reden gedurende een drie uur durend verhoor zich moest verantwoorden voor zijn aan-ezigheid in Israel. Op 1/11 ging de reis dus officieel van start met 17 deelnemers en in het gezelschap van Marc Abramowicz. Het zou een rondreis worden langs Jeruzalem, Bethlehem, Hebron, Ramallah, Nabloes, Qalqilya, Bil'in, Jayyous om dan terug te keren naar Tel Aviv Het doel van onze reis was *ontmoeting* met mensen en initiatieven die zich inzetten voor de Palestijnse bevolking en natuurlijk was er ook: zingen aan de checkpoints. Ik wil hier even inzoomen op enkele facetten : de situatie in Oost-Jeruzalem, de overal aanwezige kolonies in Palestijns gebied en natuurlijk ook over wat zingen voor ons betekende en voor de mensen voor wie dit zingen bedoeld was. Het zijn slechts enkele impressies en het is dus allesbehalve een totaaloverzicht van onze reis.

Jeruzalem

Jeruzalem is een heet hangijzer in het Israëliisch-Palestijns conflict. Beiden claimen deze stad als hoofdstad van wat hun staat is of moet worden. Jeruzalem gaf mijzelf een zeer bevreemdend gevoel. Bij het bezoek aan de oude stad heb je het gevoel dat er constant een gevoel van spanning hangt. De ommuurde stad (ze is dit al 2000 jaar trouwens) vormt de historische kern en kent een Christelijke wijk, een Joodse wijk, een Armeense wijk en een Arabische wijk. De wijken staan grotendeels op zich en je hebt niet het gevoel dat het een samenleven is van gemeenschappen, wel in het beste geval een naast elkaar bestaan, want er wordt ook veel gepest. En het zijn voornamelijk de families van Arabische oorsprong die het doelwit zijn. Zo wordt er afval en ander onwelruikend spul uit de ramen gekieperd om Arabieren die handel drijven in parafernalia in de souks, het

Settlements

leven zuur te maken. Officieel maakt de oude stad deel uit van Oost-Jeruzalem, dat door de internationale gemeenschap erkend wordt als Palestijns grondgebied. Maar na de zesdaagse oorlog van 1967 werd Oost-Jeruzalem veroverd en geannexeerd en Israël beschouwt dit nu als land waar Joodse bewoners zich onbeperkt mogen vestigen. We hoorden dit verhaal met veel verve vertellen door een taxichauffeur die ons terugbracht van het nieuwere gedeelte van Jeruzalem waar de Knesset gevestigd is. Hij trok de aandacht op een wijk met prachtige Moorse villa's, nu allemaal bewoond door rijke joodse families, maar die voor 1967 gebouwd en bewoond werden door families met een Arabische achtergrond. Zoiets lees je niet in een reisgids, maakrijg je wel mee, als je een taxi neemt (bijna alle taxichauffeurs hebben Arabische roots).

Onze passage in Bil'in bij de wekelijkse betoging na het vrijdaggebed is wereldwijd opgemerkt. Hierna een *bloemlezing* van wat je kan vinden op www als je googelt naar *shouting fence* :
 "The Brecht-Eislerchoir of Brussels Belgium ... a chanté ... diverses cançons de solidaritat i resistència per a donar suport a la lluita de Bil'in. ... La chorale a présenté ... a Bèlgica una peça coral, *The Shouting Fence*, (La Tanca que Crida) sobre la situació Palestina amb el text de Mahmoud Darwich. ...« Après les concerts, nous voulions voir de nos propres yeux les effets du mur ... en la vida diària dels Palestins. Our attendance in the demonstration in Bilin strengthens our commitment to the Palestinian struggle for freedom ... D'aquesta manera volem fer palesa a Bèlgica la ocupació i el mur de l'apartheid."

الأخطار، وشارك أيضاً وفداً آخرين ... يرأسها « حركة انتصار ... في الأرياف مع الشعب ...

Wij trokken naar het Alternative Information Center (A.I.C.) in Jeruzalem waar we verwelkomd werden door Michel Warschawski, Mikado voor de vrienden, en stichter van A.I.C. dat meerdere Israëlische en Palestijnse vredesbewegingen verenigt. Michel stond ons te woord in vlekkeloos Frans. Hij groeide op in Straatsburg en ging als tiener met zijn ouders naar Israël wonen. Op de vraag hoe hij zich voelt ten opzichte van de staat Israël, zegt hij dat hij zich als een kind voelt dat het resultaat is van een verkrachting. Het geeft goed weer hoe sterk het gevoel van walging en afstoting is.

Michel Warschawski gaf ons zicht op de recentste ontwikkelin-

gen in de vredesonderhandelingen, de verdergaande strategie van kolonisering en het creëren van een echte apartheidstaat. Hij verduidelijkte dit laatste aan de hand van het beeld van de Zwitserse gatenkaas, gele substantie met hier en daar een *hol*, dat eigenlijk geen enkel nut heeft. Daarbij is Israël dus de kaas en de enkele gebieden waar de Palestijnen in zouden teruggedrongen worden, de gaten. Het komt erop neer dat steden als Ramallah, Nabloes, Jenin door Israël helemaal niet gewild zijn. Men spreekt er zelfs liefst helemaal niet over en stopt ze weg in de vergetelheid. Het zijn gebieden die Israël maar wat graag zou afstaan aan de Palestijnen en aan de Palestijnse Autoriteiten. De Palestijnen zouden er dan ook helemaal zelf moeten instaan voor de sociale zekerheid, economie en veiligheid. De nederzettingen die het laatste decennium opgericht werden, concentreren zich rond Jeruzalem, maar zijn er ook in toenemende mate in andere gebieden rond bijvoorbeeld Hebron en Nabloes en worden verbonden met het land Israël door een wegennet van superautostrades, dat enkel door Israëlische burgers mag gebruikt worden. En hier komt de gatenkaas weer op de proppen : Palestijnse en Israëlische wegen kruisen elkaar nergens, maar worden boven en onder elkaar geplaatst door een ingenieus systeem van bruggen en tunnels. Sinds de bouw van de muur wordt de bevolking werkelijk gescheiden om elk contact tussen Israëli's en Palestijnen te ontmoedigen. Elke beweging wordt daarenboven gevolgd – en ook ontmoedigd – door het oprichten van checkpoints.

controle : doel en middel van repressie

De checkpoints vormen een fundamenteel onderdeel in het plan om de Palestijnse bevolking in te sluiten. Het Palestijns gebied wordt gereduceerd tot 13% van het oorspronkelijk en historisch Palestina en er komen een viertal ommuurde kerngebieden (gaten). Een groot deel van de muur is reeds gerealiseerd en van de verdere afwerking zijn de plannen niet openbaar. Doch uit analyse van nakende onteigeningen blijkt dat Israël volledige controle wil krijgen op de toegang tot Palestijns gebied via checkpoints. Waar de muur een dorp afsnijdt van zijn velden of boomgaarden, bouwt men er poorten in. Dat konden we aan de lijve meemaken in het dorpje Jayyous, waar we op het einde van onze reis hielpen bij het binnenhalen van de oogst. Jayyous, een dorpje dat leefde van de productie van groenten en fruit die het naar Israël uitvoerde en in eigen gebied verkocht, werd van de ene op de andere dag afgesloten van zijn vruchtbare gronden. Het kwam te liggen langs de andere kant van de *muur* die hier bestaat uit prikkeldraad en een geharkte weg om te zien wie 's nachts of op een onbewaakt moment oversteekt, dan een weg voor militaire voertuigen en ten slotte opnieuw prikkeldraad.

Een paar keer per dag komen de soldaten de checkpoint openen gedurende drie kwartier, voor de boeren en voor al wie een vergunning heeft. Soms komen de soldaten en soms komen ze niet. Toen wij er waren rond het ochtendgloren waren ze er wel. De boeren bij wiens families we de nacht doorgebracht hadden, namen ons mee in kar en tractor en het viel op dat de soldaten ons, buitenlanders, geen strobreed in de weg legden. De boeren, onze gastheren dus, werden behandeld als minder dan niets, uitschot. De weerzin op de gezichten van de militairen bij het bekijken van hun Palestijnse medemens is met geen woorden te beschrijven. BBEK trotseerde ochtend en regen om enkele geëngageerde liederen te brengen: *Stop the wall, Bound together, El pueblo unido, Bella Ciao* en natuurlijk *Al rabaiyeh*. Onze liedjes toverden een glimlach op de toesnellende Palestijnen, die gehaast waren om hun werkdag te beginnen. Het zingen vormde de rode draad door onze reis. We zongen achtereenvolgens in Bethlehem, het vluchtelingenkamp van Deheishe, het vluchtelingenkamp van Balata, de checkpoint in Qalqilya, tijdens de vrijdagdemonstratie in Bil'in, voor het dorpscomité in Jayyous, tijdens het plukken van sappige mandarijnen, ...

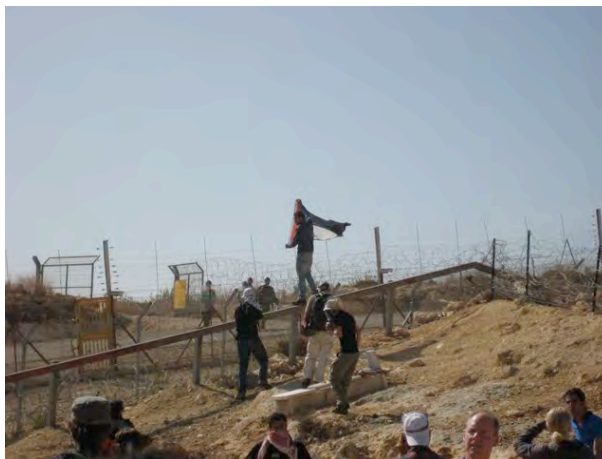
steun voor de muur

Op de vraag hoe de inwoners in Israël staan tegenover de politiek van onderdrukking en terreur van hun regering is het niet echt nodig een genuanceerd antwoord te geven. Het merendeel van de bevolking kan het gewoon geen barst schelen. Mensen die actief zijn binnen de vredesbeweging in Israël en die samenwerken met hun Palestijnse burens vormen een hele kleine minderheid. Wij hebben enkele personen van vredesorganisaties (*Yesh Gvul, Women in Black, New Profile*) ontmoet en deze gaven zelf aan dat het verzet van de eigen bevolking minimaal is, en dat er voor solidariteit met de Palestijnse bevolking absoluut geen draagvlak is.

Wat zeer tekenend is voor het bewustzijn van de Israëlische bevolking is het verhaal van Maale Adoumin, een nederzetting met meer dan 35000 inwoners ten Oosten van Jeruzalem. De inwoners van deze nederzetting zijn middenklassers die aangetrokken worden door de rust, het groen en de fiscale voordelen van hun regering en ze beseffen niet eens dat ze deel uitmaken van een strategie om Palestijnse bewoners weg te pesten en

hun land in te nemen. Ze hebben niets te maken met de streng religieuze Joden die uit pure provocatie nederzettingen bouwen diep op de Westelijke Jordaanoever. Waarom beseffen deze inwoners niet dat ze deel uitmaken van een bezettingsstrategie? Volgens Warschavski moeten we met de vinger wijzen naar het onderwijs, de media, het middenveld. Heel de maatschappij is opgebouwd rond de zionistische idee, die er een is van kolonisatie. Zionisme is niet los te koppelen van het concept om land te bezetten. Met andere woorden de bevolking is zo slecht ingelicht, het onderwijs en voornamelijk de vakken aardrijkskunde en geschiedenis zijn zo lamentabel van kwaliteit, dat hele generaties onwetend gehouden worden, om nog niet te spreken van opzettelijke indoctrinatie.

BBEK, uitgebreid met enkele familieleden en sympathisanten, ging naar Palestina om al zingend standpunt in te nemen en wan-toestanden aan te klagen en natuurlijk ook om solidariteit te betuigen met de Palestijnse bevolking. Deze reis heeft onze ogen (verder) geopend en heeft ons beroerd. Op vraag van onze Palestijnse vrienden zullen we blijven vertellen over wat we gezien hebben en trachten op 'menschaal' actie op te zetten. Ik pleit alvast voor deelname aan de boycot van landbouwproducten uit Israël en voor een academische en culturele boycot. Het wordt tijd dat het idee van 'ongenaakbaarheid' en 'onaantastbaarheid' waarin de Israëlische regering zich wendt, paal en perk wordt gesteld. Het is enkel via economische represailles en toepassing van het juridisch kader dat de expansiepolitiek gestopt kan worden.

Wordt ongetwijfeld vervolgd.

Katlijn

de Israëlische Muur van dichtbij

karim inspecteert ter plaatse in deel 6

BBEK zingt in Palestina en het koorlid met de Arabische naam die drie uur lang aan de tand moest worden gevoeld, bekijkt de muur van dichtbij

Muren, machthebbers hebben er wat mee. Ze worden gebouwd om de eigen bevolking in te tomen of de Ander buiten te houden. Muren voor *veiligheid* en *bescherming* heet dat in het jargon. Dergelijke muren hebben vele levens verwoest. Maar dit alles ligt ver achter ons: 20 jaar geleden viel de laatste *muur van de schaamte*. Hiermee was het muren-tijdperk definitief voorbij en kon een tijdperk van vrijheid en democratie aanbreken. Althans, zo wil het de officiële geschiedschrijving. Aan de twintigste verjaardag van deze historische gebeurtenis is de laatste weken uitgebreid aandacht besteed.

Aan de muren die nu in aanbouw zijn, wordt minder aandacht besteed. Ze worden dan ook gebouwd door onze internationale bondgenoten en niet door één of ander *Empire of Evil*. Eentje in de VS om haar zuidelijke grens met Mexico waterdicht te maken. Een andere in Palestina, officieel om de Israëlische bevolking te *beschermen* tegen bomaanslagen. Net als haar historische voorgangers eist ook deze muur haar slachtoffers. Terwijl we uitgebreid worden geïnformeerd over het aantal doden dat de Berlijnse muur heeft geëist, en we getraakteerd worden op verhalen over het leed van de door de muur gescheiden families, blijft het stil rond de impact van de Israëlische muur op het dagelijkse leven van de Palestijnse bevolking. Een impact die niet te onderschatten is.

when i plant aubergines, i need permission

Eerst en vooral is er de materiële impact van de muur. Het tracé ervan loopt niet volgens de wapenstilstandsgrenzen van 1967, maar snijdt diep in het Palestijns gebied en palmt zo ongeveer 10% van de Palestijnse Westelijke Jordaanoever in. Concreet betekent dit dat een deel van het Palestijnse gebied zeer moeilijk toegankelijk is voor Palestijnen. Landbouwers zijn afgesneden van hun land en dienen toestemming te vragen om hun land te kunnen bewerken. Het verkrijgen van dergelijke toestemming is verre van evident. In Qalqilya, een stadje dat bijna volledig is ommuurd, spraken we met de dochter van een landbouwer, die er na het overlijden van haar vader twee jaar geleden, niet in slaagt om toestemming te krijgen om het land van haar vader te bezoeken. Maar zelfs als men beschikt over een toestemming, is het geen sinecure om het land te bewerken. Zo is het aantal doorgangen in de muur beperkt zodat boeren vaak enorme omwegen moeten maken. De doorgangen zijn bovendien slechts drie keer per dag open. Wie niet op tijd is, verliest een halve werkdag. Als je toch op het land geraakt, kan je er beter voor zorgen dat je 's avonds tijdig terug aan de doorgang bent. Het is voor Palestijnse boeren namelijk verboden om de nacht door te brengen op hun land. Bij laattijdige terugkomst wordt de vergunning onmiddellijk ingetrokken. En als je op tijd bent, ben je nog afhankelijk van het humeur van de soldaten. Enig tegengewicht wordt geboden door internationale waarnemers die in verschillende dorpen toezicht houden (zie kadertje). Ook onze aanwezigheid bij de doorgang in Jayyous had effect volgens de boeren. Er waren veel meer soldaten aanwezig en ze waren iets vriendelijker dan gewoonlijk. Muziek verzacht de zeden?

Naast het materiële is er ook het psychologische effect. De aanwezigheid van de muur maakt de Palestijnen elke dag duidelijk dat ze geen rechten hebben op het land dat ze sinds generaties bewerken, en dat ze constant uitgeleverd zijn aan de willekeur van diegenen die de doorgangen bewaken. De muur is de perfecte materiële implementatie van de toekomst die de Israëlische militair en minister Moshe Dayan de Palestijnen voorspiegelde: "We have no solution, you shall continue to live like dogs ...". De muur scheidt landbouwers niet alleen van hun land, ze zorgt er ook voor dat Palestijnen onderling van elkaar gescheiden zijn. Voor de inwoners van de Westelijke Jordaanoever is het onmogelijk geworden hun familie in Jeruzalem te bezoeken. Levensnoodzakelijke voorzieningen, zoals gespecialiseerde medische zorg zijn enkel beschikbaar in Palestijnse ziekenhuizen gelegen in Oost-Jeruzalem en bijgevolg quasi-onbereikbaar voor zorgbehoevende Palestijnen. Wat eens het centrum van het Palestijnse politieke, maatschappelijke en culturele leven was, is voor de meeste Palestijnen gereduceerd tot een plaats waarvan enkel nog de contouren zichtbaar zijn achter een ondoordringbare muur. Het Palestijnse *pueblo* is niet langer geografisch *unido*.

veiligheid of annexatie

De muur wordt door Israël officieel omschreven als een *veiligheidsmuur* die bomaanslagen in Israël onmogelijk moet maken. Achter dergelijke *flou sécuritaire* gaat een harde annexatielogica verscholen. Zoals hierboven reeds aangehaald snijdt de muur diep in Palestijnse grondgebied. In het licht van de verschillende semi-legale annexatieverordeningen toont de muur pas haar ware gelaat. Zo is het legaal mogelijk om land dat gedurende drie jaar onbewerkt is te confisqueren. Een andere verordening laat toe om land dat voor meer dan 50% uit stenen bestaat en ongeschikt voor de landbouw

wordt beschouwd, te confisqueren. Een boer uit Jayyous wiens land achter de muur ligt, verkocht zijn vee en de juwelen van zijn vrouw om een bulldozer te huren om de stenen van zijn land te verwijderen uit angst voor confisquatie. Het land dat wordt geconfisqueerd, komt terecht bij het Jewish Land Agency dat de grond ter beschikking stelt voor het bouwen van Joodse kolonies. In Jayyous zijn reeds in grote delen van de Palestijnse grond merktekens aangebracht die aanduiden tot waar de belendende kolonie zal uitbreiden.

the wall must fall (illustratie van Banksy)

De bouw van de muur heeft zowel bij de Palestijnen als internationaal het nodige verzet opgeroepen. Het is in dorpjes zoals Bi'lin dat het verzet het meest zichtbaar is. Iedere vrijdag vindt er, na het vrijdagsgebed, een manifestatie plaats tegen de muur. Naast de dorpsbewoners nemen iedere week ook Israëli's en internationale bezoekers deel aan de betoging. Op 6 november namen ook wij samen met Nederlanders, Britten, Amerikanen, Ieren, Italianen en Israëli'sche *Anarchists*

against the Wall deel aan de betoging die in het teken stond van de val van de Berlijnse Muur. Alhoewel de betoging vreedzaam verliep, werden we bij onze aankomst aan de muur al snel ver-traangas-t. Ondanks deze agressieve verwelkoming lieten de betogers zich niet verjagen, en werd de symbolische vernietiging van de muur (het doorknippen van het hek met een metaalschaar) voltooid. Naast deze zichtbare vorm van verzet, zijn er ook kleine alledaagse vormen die illustreren dat de Palestijnen zich niet neerleggen bij de muur. Toen we in Jayyous bij een doorgang werden tegenge-

houden, vroeg een soldaat aan de boer hoeveel mensen er op zijn tractor zaten. Het antwoord : “Je kan ze zelf tellen”. Nietszeggend als verzet ? Misschien. Maar het geeft aan dat Palestijnen ondanks alle pesterijen de wil tot verzet niet hebben verloren.

Protest in Harmony. In Jayyous liepen er drie *internationals* met op hun vestje de afkorting voor de *Wereldkerkenraad*. Zij verblijven er elk voor 3 maanden als waarnemers. Zo vergezellen ze bijvoorbeeld de boeren bij het oversteken van de checkpoints. Bij de mandarijnenpluk maakten we kennis met Penny van het *Protest in Harmony* koor uit Edinburg. Op hun website (protestinharmony.org.uk) vind je naast een beschrijving van hun koor links naar andere Britse strijdkoren en naar liederen over vrede, sociale strijd, ... Penny leerde ons een tweestemmig liedje dat iets had van een negrospiritual (als een *Song of the Abolition*) : *I will fight no more*. Defaitistisch zoals sommigen vreesden ? Nee, eerder iets als *Smolki*, de rust voor de te hervatten strijd. We kennen het liedje in flarden uit het hoofd, maar krijgen in januari de partituur. Haar e-mail, penny.jayyous@gmail.com (geldig zolang ze in Jayyous is, dus tot nieuwjaar).

En nog dit. Israël wordt door haar verdedigers soms wel de enige democratische rechtstaat in het Midden Oosten genoemd. Een wezenlijk kenmerk van een democratische rechtstaat is dat de wet en de besluiten van de hoogste rechtsinstanties worden nageleefd. Dat dit niet het geval is in Israël wanneer het op de bouw van de muur aankomt, is duidelijk. Het Israëli'sch hooggerechtshof heeft ondermeer in 2004 verschillende delen van het huidige tracé van de muur onwettelijk verklaard. In 2009 is de muur nog geen millimeter opgeschoven. Karim

shouting uitgelegd door orlando

een salongesprek met de componist

In de lawaaierige videolounge van het Kaaitheater zaten we samengepropt om Orlando duiding te horen geven bij zijn Shouting Fence. Wat heeft hij ermee willen zeggen? Raf keek mee door het oog van de camera en maakte er een rapportage die op Indymedia na te kijken valt. Hier een poging tot reconstructie.

Orlando Gough benadrukte verschillende keren dat hij een “naïeve kunstenaar” is die geen politiek manifest heeft willen neerzetten. Hij voegde eraan toe dat het stuk uit 1999 dateert, toen er nog geen zelfmoordaanslagen waren. Vertrekpunt voor hem was de bekende foto van een vrouw in burka met een megafoon. De burka toont iets

van nederigheid (inkeer) en de megafoon juist het tegenovergestelde, namelijk de wil, de noodzaak tot communicatie. De foto was genomen in het Druzendorp *Madjal Shams* op de *Golanhoogte*. In oorsprong gaat het dus niet om een Palestijnse kwestie. Toen Orlando besloot om er een stuk rond te maken, wist hij dadelijk dat de poëzie van de Palestijnse dichter Mahmoed Darwish erbij zou passen. De stap van *Shouting Fence* in een Druzendorp naar de Palestijnse Muur was dus gauw gezet. En bij verdere uitbreiding wilde hij een stuk maken over communicatie in moeilijke omstandigheden.

Orlando (hij sprak nogal in eigen naam en het werd niet duidelijk welke bijdrage Richard Chew geleverd heeft) bouwde het stuk rond twee gedichten van Darwish: *Earth poem* en *Exile song*. Opnieuw benadrukte hij dat hij zich vooral artistiek-naïef had laten ontroeren door de poëtische zeggingskracht van deze gedichten en niet in de eerste plaats door de politieke (nationalistische) inhoud ervan. Hij koos er bewust voor om daarnaast ook een tekst van de Syrische Libanees Ahmed Saïd Esber (Adonis) te gebruiken, *I am a Shadow*. Adonis schrijft niet-nationalistische poëzie en hij voelt zich deel van een soort brede mediterrane cultuur die niet per se arabisch of moslim is.

De opbouw van het stuk is volgens Orlando als volgt. Het eerste deel gaat over de moeilijke communicatie. Sleutelzin is *I sing because i sing* uit *Earth Poem*. Mensen zingen, omdat ze zingen, omdat ze willen zingen, omdat ze moeten zingen, omdat ze niet anders kunnen. Het is niet te stoppen. *Love Song* wordt in twee talen gezongen, Hebreeuws (Noëmie) en Arabisch (Leila). Beide zangeressen zingen exact dezelfde tekst uit het bijbelse *Hooglied* en het is opvallend, zei Orlando, om vast te stellen hoe weinig die twee talen in klank van elkaar verschillen.

Maar dan kantelt het stuk in *I am a shadow*. Mensen communiceren wel, maar als dat in voortdurend onrecht en onderdrukking moet gebeuren, dan dreigt er radicalisering. *I do not belong* is hier de kernzin. Als je uitgesloten, verworpen wordt, dan zoek je andere invullingen. Vanuit ballingschap (reëel of mentaal) idealiseer je de terugkeer. Het onrecht creëert het nationalisme. Nationalisme is geen oplossing maar een spijtig gevolg van het onrecht. Of het er in de voorstelling echt uitkomt, weet ik niet, maar dit is wel de bedoeling van Orlando geweest. De sleutelzin hier is *We exist in the flesh of our country, and it in us*.

Het nationalisme dat in *Song of Defiance* doorschiet, is dus geen “oplossing” of bevrijding, maar het “logisch gevolg” van het onrecht waaruit het gegroeid is. *Al Rabaiyeh* blijkt een PLO-lied te zijn dat door de Palestijnen aan de checkpoints vlot kon

worden meegezongen met onze koordelegatie die er op bezoek was. Orlando zorgde dus voor een koorzetting. *Don't let the wound sleep in your heart*, zingen we wel 100 keer. Ik weet niet of het met Darwish' *Diary of a Palestinian wound* te maken heeft, maar de beeldspraak sluit wel aan bij deze versregel : *We are its wound, but a wound that fights*. De epiloog relateert uiteindelijk het militante nationalisme. Het mooie *Go down you blood-red roses* is overigens geen gedicht van Sam Shepard, maar een Amerikaanse *country traditional* die Shepard ooit in zijn toneelstuk *When the World Was Green* heeft gebruikt.

Vital besloot het gesprek met zijn visie dat het stuk vooral een *piece of art* is. En zo stond het er ook in Luik : een verrassend mooi ontroerend stuk. *Kris*

jan lietaert : shouting fotograaf 2

Over onze shouting-huisfotograaf Jan Lietaert is niet veel te vinden. Correctie : er zijn heel veel bloedmooie foto's van zijn hand te vinden, maar weinig tekst (en geen portret). Toch willen we hem in TT aanwezig laten zijn. Waarom dan niet met zijn projecten ?

Hieronder dus een lijst met zijn reportages. Zo krijg je meteen een beeld van waar de man mee bezig is. Zelf omschrijft hij zich op <http://www.ngfotocommunity.net/-site> als volgt : "Over mij ? Fotografeer in hoofdzaak Reportages (sociale actie en sociaal artistieke projecten) en tussendoor portret en *cours de route*."

* Opendeurdag bij *Oxfam Wereldwinkel* - Wondelgem

* Verenigde Verenigingen verzetten zich tegen armoede

* Vidi Vici, een sociaal-artistieke theaterproductie

* Actie boycot Israël, Gent aan Delhaize Watersportbaan

* Actiedag tegen nieuwe kerncentrale Borssele (NL) in Eeklo

* Warzone gecreëerd door politie in armste buitenwijk Straatsburg

* NAVO-tegengtop : Duitse kookploeg mag Frankrijk niet binnen

* Er leven 72 miljoen armen in de Europese Unie, dat zegt genoeg ?

* Nationale actie in Brussel op Werelddag van verzet tegen armoede

* Ministerie van de Wooncrisis dient motie in bij Vlaams Parlement

* Stof voor een socialisme zonder blauwe plekken * Gent voor Gaza

* Loesje. Europese jongeren ontmoeten elkaar in Berlijn * Red uw Gazet

* Europese betoging Brussel: stemmen uit sectoren * Gay Pride 2009

* Hommage aan volkszanger Wannes Van de Velde * The Game, plan A ?

* De Kring Eeklo verzet zich tegen armoede * Welkom op de ITEC-wapenbeurs

* Concertpodium *Sfinks*, zondag * Zon, muziek en circus op zaterdag

* **Korenproject : The Shouting Fence** * Kartonnen dozen, actie wonen

* Europese Unie : U lobbyt toch ook ? * Schulden kwijt in Herzele

* *Designers Against Aids* op *Mano Mundo* * **Ons koor zwijgt niet ! ...**

* Voor een sterk sociaal beleid in Gent * Onze stem moet je verdienen

* Geen bitumen voor de légumen * Betoging AEL Antwerpen

* Betoging tegen Israëls slachtpartij in Gaza * Belofte 45000 sociale woningen.

* Brandweer Antwerpen zingt voor daklozen * Wat gebeurt hier vandaag ?

* Interculturele humor op TV * Vredeswake 19/12/2008 in Gent

<http://www.lietaert.eu> <http://www.indymedia.be/en/user/janlietaert>

war requiem : post war impressies

het gents madrigaalkoor deed het in 2005 - wij in 2010 ?

In hun koortijdschrift (ja ja er bestaan er nog) doen een aantal zangers verslag van hun belevenissen. Indrukwekkend. Maar iets voor ons ?

Na de uitvoering van het War Requiem van Benjamin Britten was iedereen onder de indruk. Dagen waren er nodig om bij te komen. Daar moesten we toch iets over schrijven. We vroegen enkele mensen om hun impressies, en we kozen daarvoor vier zangers van buiten het GMK, die voor de gelegenheid het koor hadden versterkt.

een

Het *War Requiem* van Benjamin Britten is voor mij een van de ontroerendste werken die ik ken. Ik heb het lang geleden leren kennen toen ik *Coventry Cathedral* bezocht. Deze moderne kathedraal, een pareltje van 20e-eeuwse ar-

chitectuur van Sir Basil Spence, werd gebouwd naast de ruïnes van de gotische kathedraal die door de Duitsers in het begin van de Tweede Wereldoorlog kapot gebombardeerd werd. De moderne kathedraal in grijs-rose beton staat in het teken van het lijden en de verzoening. Die symbolen zijn overal in deze kathedraal aanwezig. Die thema's van lijden en verzoening zijn ook prominent aanwezig in het *War Requiem* van Britten dat hij gecomponeerd heeft voor de inwijding van de kathedraal. Hij was een uitgesproken pacifist en dat komt ook tot uiting in dit requiem.

Het is een overweldigend werk geworden met een groot orkest, een groot koor en een sopraan die het Latijnse requiem voor hun rekening nemen. Een kamerorkest en twee solisten (een tenor en een bas) vertolken de gedichten van de Engelse dichter Wilfred Owen (°1893), die in de Eerste Wereldoorlog op 4 november 1918 gesneuveld is in Noord-Frankrijk. Ten slotte krijgen we nog een jongenskoor met orgel, dat ook een deel van het Latijnse requiem zingt als een engelenkoor. Wilfred Owen, misschien de bekendste van de War Poets, schreef wrange teksten over de oorlog. *My subject is war, and the pity of war. The poetry is in the pity. Yet these elegies are to this generation in no sense consolatory. They may be to the next. All a poet can do today is warn. That is why true poets must be truthful.*

Britten heeft een prachtige keuze gemaakt uit de gedichten van Owen. Mijn absolute voorkeur gaat naar het bittere *Anthem for Doomed Youth* (zie kadertje), het eerste gedicht in dit requiem voor tenor, en naar *Futility*, ook voor tenor, bij het *Lacrimosa*. Dit laatste gedicht snijdt door merg en been. Na al de verbittering, opstandigheid en wanhoop, ook hoorbaar in de muziek, komt dan het laatste wondermooie gedicht, *Strange Meeting*, waarin de

ANTHEM FOR DOOMED YOUTH

What passing-bells for these who die as cattle ?
 Only the monstrous anger of the guns.
 Only the stuttering rifles' rapid rattle
 Can patter out their hasty orisons.
 No mockeries now for them; no prayers nor bells ;
 Nor any voice of mourning save the choirs, –
 The shrill, demented choirs of wailing shells ;
 And bugles calling for them from sad shires.
 What candles may be held to speed them all ?
 Not in the hands of boys but in their eyes
 Shall shine the holy glimmers of goodbyes.
 The pallor of girls' brows shall be their pall ;
 Their flowers the tenderness of patient minds,
 And each slow dusk a drawing-down of blinds.

Wilfred Owen, september-oktober, 1917

dode vijanden zich verzoenen en dat mondt uit in het rustgevende *In Paradisum*, gezongen door alle solisten en alle koren met het orkest. Het werk is prachtig gestructureerd en alle pijn, woede, verdriet, wanhoop en ten slotte verzoening komen tot uiting in de muziek van Britten, die niet altijd zo evident is voor amateurs.

twee

Als leraar Engels en esthetica bespreek ik in het zesde jaar rond 11 november een reeks *war poems* van Owen (foto hier-naast) en Sassoon en dat combineer ik altijd met fragmenten uit het War Requiem. Wie kan onverschillig blijven bij dat *Dies Irae*? Zelfs de grootste hiphopfanaten gaan voor de bijl. De grote humanitaire boodschap van het werk, de unieke combinatie van de verscheurende, soms cynische teksten van Owen met de troostende Latijnse requiemgezangen, de geniale vondst van een kamerorkest met twee solisten voor de poëzie naast een groot symfonisch koor en orkest, knapenkoor en sopraansolo voor de Latijnse teksten, de muziek die elk woord verduidelijkt en versterkt en onze diepste emoties aanspreekt (hoe en waarom?, dat is het geheim van alle grote kunst) maken van elke uitvoering een aangrijpende gebeurtenis.

Ik zing in *El Grillo*, een vocaal ensemble van een twintig zangers dat zich toelegt op renaissancepolyfonie: welluidende muziek in een zeer bepaald idioom. Britten is ritmisch en harmonisch andere koek. Het instuderen van de partituur was geen sine-cure, maar door de buitengewone kwaliteit van het koor én door de doortastende aanpak van de dirigent ging het toch vrij vlot. In een ensemble heeft iedere zanger een grote individuele verantwoordelijkheid. In een groot koor zoals het versterkte Madrigaalkoor word je als zanger gedragen door de groep en voortgetrokken door een paar ijzersterke lezers en 'oerstemmen'.

Ik heb vroeger deelgenomen aan grote VFJK-projecten (*Deutsches Requiem*, *Carmina Burana*, *Johannespassion*, *Inferno...*), maar dit *War Requiem* was toch wel bijzonder, door de kwaliteit en de moeilijkheidsgraad van de compositie, door de verbluffende energie en accuratesse van Johan Duijck en door de kwaliteit van het koor. Wat een directe, presente, homogene klank! Fantastisch om als zanger eens voluit te kunnen gaan, je niet de hele tijd te moeten inhouden.

drie

Bij de beleving van Britten's *War Requiem* kon ik onmogelijk naast de gedachte "over schoonheid en troost". De prachtige muziek, waarvan een leek de techniciteit niet kan beoordelen, maar wel de emotie perfect kan ondergaan, heeft me tijdens het herbeluisteren toch erg en telkens opnieuw zeer beroerd. Fenomenaal, hoe Britten het absoluut desperate zo muzikaal beschrijft in het *Libera me*, hoe hij het *let us sleep now*-gedeelte zo intens eenvoudig en bijna vriendelijk weergeeft.

vier

Elke morgen begin ik hiermee, en dan kan de dag niet meer stuk ...

mooooo
oo
oo
mooooo moo oo oo
mi ja, mi ja, mi ja!

Maar Normaal
13

MaarNormaal is een uitgave van het Gents Madrigaalkoor
© 2005, v.z.w. Gents Madrigaalkoor nr 13 (juli 2005)

een stoet van kleur en klanken

luc mishalle over het MET-X boek

Luc Mishalle en MET-X voorstellen deden we in vroegere TT. Maar nu is er een boek uit over hun visie op sociaal-artistiek werken in een grootstedelijke context. Dit artikel is een ingekorte versie van een uitgebreider interview met Luc in het krantje van de Vaartkapoen (de Overkant).

Waarom dit boek ? Ah, daar kan ik natuurlijk niet op antwoorden (lacht). Eén van de oprichters van *De Krijtkring* in 1982 was Paul De Bruyne, de schrijver van dit boek.

De term *Krijtkring* was overgenomen van Bertolt Brecht en dat had toen te maken met politiek, met de twee grote blokken communisten-kapitalisten, Rusland-Amerika. *De Krijtkring* was speciaal opgericht voor een project rond vormingstheater. Dat project hield op, maar de *Krijtkring* is blijven bestaan. In 2007 bestond we 25 jaar en dat moest natuurlijk gevierd worden. We wilden dat doen, dachten we, met een boekje. Maar wat voor boek ? Eén dat laat zien wat we allemaal gedaan hebben, een fotoboek met tekst bij ... ? Een DVD ? We kwamen tot de conclusie dat er eigenlijk nog geen boek is over de geschiedenis van 25

jaar muzikaal werken met minderheden. Wat er toen speelde en wat er nu speelt, hoe de politiek daarop inspeelde en het beleid vandaag, hoe muzikanten tegenover samenwerking stonden (minderheden versus autochtone muzikanten) ... ? Wat is er veranderd in die 25 jaar ? Paul de Bruyne interesseert zich enorm voor deze thema's. Hij is docent theaterwetenschappen in Tilburg. En zo is dat een heel boek geworden.

Onze kracht, en ook die van mij, ligt op het vlak van gemeenschapsvorming. Dat sluit nauw aan bij sociale cohesie en komt vanuit de vraag *wat kunst moet zijn* ? Door te werken met minderheden kom je snel tot de conclusie dat wij in het westen vooral een *kijk- en luistercultuur* hebben, terwijl andere culturen meer een *meedoen-cultuur* hebben of *being part of*. Als in een Marokkaans dorp iets wordt opgevoerd, is dat niet bedoeld om zomaar te gaan luisteren en kijken, maar is dat essentiële kunst voor die gemeenschap. Je kan daar romantisch over denken in de stijl van Lévi-Strauss ("andere culturen geven ons terug wat we verloren zijn in onze moderne cultuur, namelijk gemeenschapsgevoel"). Maar ik wil hier ook kunst maken die essentieel is, die mensen nodig hebben, die een doel heeft. Mijn doel is niet zozeer om als autonoom kunstenaar te functioneren, maar denken hoe je als kunstenaar kunst kunt maken die maatschappelijk belang heeft en de gemeenschap bij elkaar brengt.

brussel

In Brussel is dat een moeilijk verhaal, omdat *de gemeenschap* in elke wijk zeer divers is. Hoe kan je dan dat gevoel van samenhang creëren ? Het kan zijn dat kunstenaars met wie ik werk, zeggen, "*laat mij gerust ! Ik wil mijn eigen ding doen.*" Maar op de achtergrond denk ik altijd, dat het wel tot iets zal leiden, een idee om iets te doen waardoor ik *mijn* gemeenschap kan samenbrengen en dus aan sociale cohesie kan doen. Maar het is geen doel op zich. Het is in het beste geval een automatisch gevolg. Muziek brengt op één of andere manier mensen altijd samen. Maar er is een verschil. Als je met z'n allen in een zaal gaat luisteren in pakweg *Flagey* of de *Vk**, zie je heel duidelijk dat dat een gemeenschapsversterkende functie heeft. Maar het publiek in de *Vk** is niet hetzelfde als het publiek in *Flagey*. Het werk van Met-X richt er zich juist op om dat soort 'wij voelen ons thuis in onze groep'-gevoelens te doorbreken, verschillende groepen samen te brengen en de sociale cohesie te vergroten.

Het is eigenlijk een heel persoonlijk verhaal. Ik heb lang in Engeland gewoond en het viel mij toen en nu nog altijd op dat het publiek in een pub daar heel divers is. Ik heb er vooral in de jaren '70 gewoond en het stak mijn ogen uit dat punkers met hankammen en toespelden aan de toog een pint zaten te drinken met gepensioneerden. De Vlaming omarmt de diversiteit nog niet echt. Ik heb de keuze gemaakt om te focussen op minderheden in een grootstad. We spreken over *grootstedelijke muziek*, want het zijn vaak minderheden die niet participeren aan het gemeenschapsleven van Vlamingen. Maar wat ook opvalt, is dat feesten van minderheden in eigen kring (bv. besnijdenissen of trouw- en geboortefeesten) wel veel méér een gemeenschapsgebeuren zijn dan in Vlaamse kringen. Dan heb ik zo'n romantisch ideaal van *we kunnen langs twee kanten iets van mekaar leren*.

kunsteducatie

In het boek zit ook een hoofdstuk over de spanning tussen een academische benadering van muziek leren spelen en hoe minderhedenmuziek daar nu geen plaats in heeft. Met-X wil dit via een andere kunsteducatieve benadering veranderen. Er is een evolutie in die zin bij de muziekacademies, hoewel dit nog erg afhankelijk is van de directeur. Dan spreek ik niet over muziek van minderheden, want daar schrikken veel mensen nog van terug. Maar er is op academie- en zelfs op conservatoriumniveau heel duidelijk een opening gemaakt naar lichte muziek en jazz. Probleem is nog dat de structuur van het onderwijs met al zijn regels die zeggen dat *we er nog niet klaar voor zijn*: het moet gejureerd kunnen worden, de leraar moet een diploma hebben, Maar ik vind dat natuurlijk flauwekul. Men moet dan maar

beginnen! Het is ook typisch westers om alles in vakjes onder te brengen. Ik ben lid van verschillende beoordelingscommissies van het Ministerie van Cultuur. Men creëert altijd maar nieuwe categorieën: ensembles, orkesten, muziekclubs, muziekorganisaties, werkplaatsen ... Op den duur denk je van laat het ons toch gewoon allemaal organisaties noemen die met muziek bezig zijn! Sommige clubs organiseren ook een festival, sommige concertorganisaties produceren ook groepen, sommige ensembles doen aan kunsteducatie, ... De grens tussen kunsteducatie en sociaal werk is heel vaag. Met-X richt zich niet op één segment. Soms is 't wat meer kunst, soms wat meer educatie en soms sociaal-artistisch werk. Alle projecten hebben iets van de drie in zich.

MET-X gaat zingen: VoiXlà!

Een uniek stemproject waarin woorden, kleuren en klanken worden vermengd tot een wereldtaal met een ritmische zinsbouw. Stemmen en melodieën spreken tot de verbeelding en weerspiegelen een energie die universeel en grensoverschrijdend is. Er ontstaat een eigenzinnig repertoire met be(ge)dreven zangers dat als een origineel patchwork volledig vocaal of samen met andere groepen muzikanten buiten de lijnen durft te kleuren. Samengestelde ritmes, ongedwongen melodiën en beklijvende grooves. Onomatopeën en klanken die refereren naar 'hier' en naar 'elders'. Dromen is toegelaten, experimenteren is een must ...

De artistieke coördinatie berust bij Olivier Thomas, zanger, muzikant en oprichter van het collectief *Tomassenko production*. De repetities gaan van start in februari 2010, 3 maal per maand op maandag van 18.00u tot 20.30u, in de *Bottelarij Bellevue* (Delaunoystraat 58, 1080 Brussel). Concerten worden gepland vanaf het najaar 2010. Meer info (ook over het boek): sara@met-x.be of 022187052 (www.met-x.be).

KOORGERITSEL

Koorgeritsel is er voor al uw berichten aan de wereld in het algemeen en aan uw koormedemensen in het bijzonder.

Shoutingreacties

Er zijn veel *Shoutingreacties*. Erik verzamelde ze plichtsgetrouw en ze werden al rondgestuurd aan de koorleden. Misschien worden ze ook nog op de site gepost. Maar deze ene willen we jullie niet onthouden : “Erik, Je n'ai jamais vu une organisation aussi efficace ! MERCI ! In het Nederlands : Ik heb nooit gezien en zo goede (extraordinaires !) organisatie. Bedankt” Françoise

Chick Point

Chick Point was de titel van de video die we projecteerden parallel met *The Shouting Fence*. Leuk gevonden, dachten we toen, die woordspeling met *chic*. De verklaring is een stuk eenvoudiger : Arabieren spreken allemaal van *chick points*, net zoals ze consequent *bitter* zeggen voor *better*.

Wij reizen om te leren ...

Al Arabiyeh is geen creatie van Richard Chew en Orlando Gough, maar wel een liedje van de PLO uit de jaren zeventig, leerden we op reis in Palestina. De omstaanders die uit volle borst meezongen, hadden het wat moeilijk met het begrijpen van *Ma ni –hab il mot, walal maniyeh*. Of onze uitspraak dan toch niet zo goed was ?

Handala, het Palestijns vluchtelingskind

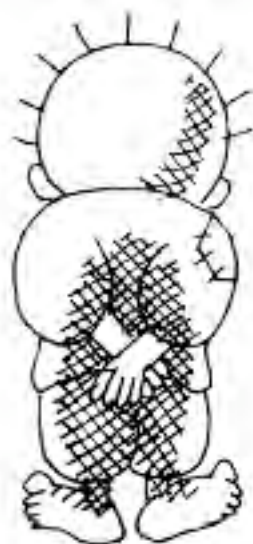
Op muren en cadeautjes, op folders en T-shirts vonden we hem telkens weer. Wie is dat rare ventje ? En waarom zie je nooit zijn voorkant ? Cartoonist Naji Al-Ali schreef over zijn geesteskind : “Het kind *Handala* is mijn handtekening; waar ik ook ben, iedereen vraagt me honderduit over hem. Hij heeft het volk beloofd dat hij zichzelf trouw blijft. Ik tekende hem als een kind dat je nauwelijks mooi kunt noemen ; zijn haar is als dat van een egel die zijn stekels als wapen gebruikt. *Handala* is geen weldoorvoed, gelukkig, ontspannen kind. Hij loopt blootsvoets zoals alle kinderen uit de vluchtelingenkampen. Hij is het icoon dat me ervan weerhoudt flaters te begaan. Hij houdt zijn handen gevouwen achter zijn rug om te tonen dat hij de oplossingen op zijn Amerikaans verwerpt. Hij is een eenvoudig, maar taai kind en daarom hebben de mensen hem geadopteerd als symbool voor hun geweten.” De voorkant van Handala krijgen we pas te zien, “als Palestina bevrijd is”...

Zeg niet meer ... 'kweethetniet, zeg MABAAREF.

W.W. probeerde het extra uit tijdens de Palestinareis. Hoe laat is het ?, vraagt een Arabier in het Arabisch. En W.W. antwoordt *Mabaaref* (vermoedelijk omdat hij geen horloge heeft). Wat vindt u van de politieke situatie ?, klinkt het alweer in het Arabisch.

WW's antwoord luidt natuurlijk *Mabaaref*, omdat hij op dat ogenblik nog geen volledig inzicht heeft in de situatie. Maar als men hem een flinke portie taart aanbiedt, alweer in het Arabisch, zegt W.W. *naam, choukran* (wat zoveel betekent als *ja, dank u*).

Toen we voor het eerst Smolki zongen, beeldde ik me ook een keertje in dat ik een Rus op straat een andere Rus hoorde uitmaken voor *Slaapkop*, of toch voor een samengesteld woord waar *spitjeh* in voorkwam. En onlangs hoorde ik in de Nieuwstraat een Arabische meneer tegen zijn zoon zeggen *nanthader* (wij wachten), waaruit ik meende te mogen afleiden dat zijn vrouw en zijn dochters uitgebreid aan het winkelen waren en daarbij de tijd vergaten. Bertolt wist het al lang : zingen onderwerpt de zangers aan een leer- en bewustmakingsproces.

Op voorspraak van St. Barbara

(Beschermeilige der Artillerie)

De nevel breekt, de morgen gloort
Over het slagveld en de moord.
Het puin ligt hoog, het woud geveld
en lijken ... lijken ongeteld :
(De zoon, de broeder en de ga)
Op voorspraak van St. Barbara.

De nevel breekt, de morgen gloort
Geen huis, geen steen bleef ongestoord
En kerk èn altaar asch en gruis :
Ze schoten Jezus weg van 't kruis
en ondermijnden Golgotha :
Op voorspraak van St. Barbara.

De nevel breekt, de morgen gloort
Nog is het stil en wordt gehoord
Het kermen van wie ondergaat
In modder, bloed en prikkeldraad.
Dan dreunen schoten voor en na :
Op voorspraak van St. Barbara.

Willem van Iependaal (1891-1970)

Uit de bundel: Over de leuning en langs de kaai (Querido, 1934)

Van Iependaal, wiens echte naam Willem van der Kulk was, is een Nederlandse *War Poet*. Hij nam als vrijwilliger dienst in het Engelse leger en vocht in de loopgraven van Vlaanderen. Dit kostte hem het Nederlanderschap, dat hij pas in 1954 terugkreeg wegens zijn rol in het verzet tijdens de Tweede Wereldoorlog !